

Effekterna av de statliga stabilitets- åtgärderna

2009-02-27

– Andra rapporten 2009

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	1
BAKGRUND	2
BANKERNAS UT- OCH INLÅNINGSRÄNTOR	4
Kostnaden för att hantera likviditeten	4
Utlåningsräntor till företag	6
Utlåningsräntor till hushåll	9
Bankernas inlåningsräntor	11
STORBANKERNAS RESULTAT 2008	12

Rapporten är återrapportering enligt uppdrag i Finansinspektionens regleringsbrev för 2009 och framtagen efter samråd med Riksgälden.

Sammanfattning

Statens stabilitetsåtgärder, främst i form av garantiprogrammet och stabilitetsfonden, har sannolikt bidragit till att merparten av bankerna har kunnat förkorta löptiden på sin finansiering i högre utsträckning än vad som annars hade varit fallet. Detta har inneburit att bankernas totala upplåningskostnader kunnat hållas nere, vilket haft en positiv effekt på bankernas räntenetton under det fjärde kvartalet 2008. Därmed går det inte att utesluta att en del av stabilitetsåtgärderna tillfallit bankerna i form av högre räntenetton och inte till fullo kommit företagen och hushållen till del.

Marginalen mellan bankernas utlåningsräntor till företag och interbankräntan fortsatte att vara hög i januari. Som FI beskrivit i tidigare rapporter beror denna ökade marginal till viss del på högre likviditetskostnader för bankerna. Vår granskning visar dock att även då hänsyn tas till andra faktorer såsom ökat kapitalkrav från finansiärer och högre kreditrisk, kvarstår sedan oktober 2008 en oförklarad ökning av marginalen mellan bankernas utlåningsräntor till företag och interbankräntan.

Bankernas utlåningsräntor har sedan stabilitetspaketet infördes sjunkit i ungefär samma utsträckning som marknadsräntorna och reporäntan. Inlåningsräntorna har däremot sjunkit i mindre utsträckning än dessa räntor, vilket är positivt för inlåningskunderna. Samtidigt har risken för inlåningskunderna minskat genom en högre och mer omfattande insättningsgaranti. Sammantaget innebär detta att inlåningskunder har varit vinnare under denna period i förhållande till bankerna.

Bakgrund

Till följd av den internationella bankkrisen har staten beslutat om olika former av åtgärder som minskar riskerna för inlåningskunder och andra långivare till banker och kreditinstitut (nedan banker):

- *Införandet av en stabilitetsfond.* Genom en ny lag har regeringen fått möjlighet att med kort varsel lämna stöd i olika former till kreditinstitut. Stöd får lämnas till banker med säte i Sverige och i syfte att motverka en risk för allvarlig störning i det finansiella systemet i landet.
- *Garantiprogram för bankers upplåning.* De banker som så önskar kan, mot en garantiavgift, avtala med staten om en garanti för nyupplåning. Programmet gäller under en begränsad tid. Garantin innebär att staten träder in om inte banken själv kan betala.
- *Utvidgad insättningsgaranti.* I princip all inlåning upp till 500 000 kronor omfattas numera av insättningsgaranti.
- *Likviditetsstödjande åtgärder.* Riksbanken och Riksgälden har på olika sätt stöttat bankernas tillgång till finansiering genom likviditetsstödjande åtgärder.
- *Kapitaltillskottsprogram.* Bankerna kan ansöka om kapitaltillskott hos staten. Programmet omfattar maximalt 50 miljarder kronor.

Åtgärderna bör kunna bidra till att minska effekterna på ekonomin i stort av oron på de finansiella marknaderna. Samtidigt finns det också risker med denna form av statlig garanti för bankverksamhet. Den ur ett stabilitetsperspektiv viktigaste risken är sannolikt att marknadsdisciplinen försvagas – sannolikheten för att insättare eller andra långivare till en större bank ska förlora pengar blir med åtgärderna mycket låg, även om banken skulle misskötas. Mer välskötta banker och banker med en lägre risk kommer därför inte att gynnas i form av lägre upplåningskostnader i samma utsträckning som om de statliga åtgärderna inte fanns på plats. Kostnaderna för att öka risktagandet minskar vilket även minskar incitamenten för att investera i riskkontroll. Incitament för långivare och insättare att kritiskt granska olika banker minskar också. FI kommer att noga följa och rapportera kring detta samt övriga effekter av de statliga stabilitetsstärkande åtgärderna.

Riskerna med stabilitetspaketet ska dock inte överdrivas. Redan innan dessa åtgärder beslutades fanns förhållandevis starka förväntningar från finansiärer och insättare att deras medel var skyddade – framför allt i de större bankerna.

Regeringen har uttryckt att avsikten med stödet till det finansiella systemet är att det ska komma även hushåll och företag till del, och inte enbart bankerna i form av högre vinster. FI har därför fått nya uppdrag. De nya uppdragen innebär:

- Granska att de åtgärder som beslutats i samband med lagen om statligt stöd till kreditinstitut också kommer hushållen och företagen till del
- Granska att kreditinstituten inte utnyttjar garantierna på ett otillbörligt sätt

Viktiga datum*2008*

- 13 juli De amerikanska bostadsinstituten Fannie Mae och Freddie Mac övertas av den amerikanska staten
- 15 september Lehman Brothers ställer in sina betalningar och ansöker om konkursskydd enligt chapter 11
- 18 september Den svenska staten, i form av Riksgälden, rycker in för första gången för att stödja de svenska storbankernas likviditet. Därefter följer ett antal åtgärder från Riksbanken för att underlätta bankernas likviditetssituation
- 19 september Det amerikanska räddningspaketet annonseras och godtas sedermera i något justerad version av kongressen och representanthuset 3 oktober
- 6 oktober Staten ändrar insättargarantin till att täcka fler konton och ett större belopp av de insatta pengarna**
- 8 oktober Det brittiska räddningspaketet presenteras
- 9 oktober Riksbanken sänker styrräntan med 0,5 procentenheter till 4,25 procent i en gemensam aktion med flertalet stora centralbanker (effektivt 15 oktober)
- 13 oktober EU tillkännager att även ett europeiskt räddningspaket kommer att införas
- 13 oktober Regeringen meddelar att ett svenskt stabilitetspaket kommer att presenteras**
- 20 oktober Regeringen presenterar utformningen av stabilitetspaketet
- 22 oktober Riksbanken sänker reporäntan med 0,5 procentenheter till 3,75 procent (effektivt 29 oktober)
- 29 oktober Riksdagen beslutar om Regeringens stabilitetspaket
- 3 december Riksbanken sänker reporäntan med 1,75 procentenheter till 2,00 procent (effektivt 10 december)

2009

- 3 februari Regeringen presenterar ett svenskt kapitaltillskottsprogram**
- 11 februari Riksbanken sänker reporäntan med 1,00 procentenheter till 1,00 procent (effektivt 18 februari)

Bankernas ut- och inlåningsräntor

Som FI beskrivit i tidigare rapporter om effekterna av stabilitetsåtgärderna, beror utlåningsräntorna på flera faktorer. Förutom bankernas direkta upplåningskostnader som till stor utsträckning avgörs av marknadsräntorna bestäms utlåningsräntorna av följande faktorer:

- Konkurrenten och kundernas förhandlingsstyrka
- Likviditetskostnaden
- Kapitalkravet
- Kostnaden för kapitalet/avkastningskravet
- Kreditrisken

Utvecklingen av dessa faktorer kan medföra att eventuella förbättringar på finansieringsmarknaderna som leder till lägre marknadsräntor inte får fullt genomslag i bankernas utlåningsräntor. I den utsträckning som ovannämnda kostnader minskar till följd av stabilitetspaketet, bör även det innefattas i de effekter som Regeringen önskar att hushåll och företag ska få del av genom lägre utlåningsräntor.

Kostnaden för att hantera likviditeten

Priset på likviditet ligger fortsatt kvar på höga nivåer. Med det avses att finansierare av banker och annan verksamhet kräver en historiskt sett hög ersättning för att låsa in pengarna i placeringar som inte med säkerhet snabbt går att omvandla till likvida medel.

Bankernas utlåning till kunderna innebär att bankerna i sin tur låser in pengar för långa löptider. Alternativkostnaden för den likviditet som banken låser är alltså högre nu än innan krisen. Det finns inget enhetligt sätt att bestämma kapitalbindningstiden för bostadsutlåningen. Klart är dock att kapitalet som regel är låst för längre tid än räntan för motsvarande utlåning (exempelvis tremånadersränta). Bankerna hanterar såväl likviditetsrisken som ränterisken i verksamheten.

Exempel:

En bank lånar ut pengar till en kund som köper en bostad. Utlåningens kapitalbindningstid är fem år, kunden betalar tremånadersränta (2,49 procent).

- 1) *Banken hanterar ränterisken men tar likviditetsrisken:* Banken finansierar sig till på tre månaders löptid (1,28 procent). Banken har alltså en marginal på 1,21 procent [2,49 – 1,28]. Bankens likviditetsrisk består i risken att den inte får tillgång till ny upplåning efter tre månader och därmed får likviditetsbrist. Ju sämre finansieringsmarknaderna fungerar, desto större är den risken, och desto högre ersättning borde banken vilja ha för att binda pengar på fem år.

- 2) *Banken hanterar likviditetsrisken och ränterisken:* Banken finansierar sig på fem års löptid (3,40 procent). Banken lånar ut pengar till kunden på fem år och får tremånadersräntan som motsvarar interbankräntan för samma löptid plus 121 punkter (2,49 procent). Banken ingår en ränteswap där den betalar tremånaders interbankränta (1,28 procent) och får femårsswapräntan (2,65 procent). Banken har alltså en marginal på 0,46 procent $[2,49 - 3,40 - (1,28 - 2,65)]$, men tar varken ränterisk eller likviditetsrisk. Banken behöver alltså avstå 75 baspunkter för att hantera likviditetsrisken.

Med det förenklade antagandet att bindningstiden för bostadsutlåningen till hushåll är fem år, är alltså värdet av den likviditet som banken ger upp motsvarande 75 baspunkter per år. Fram till mitten av 2007 låg denna kostnad nära noll.

Skillnad tremånaders interbankränta och tremånaders swapränta (kronor och euro), samt skillnad femårig bostadsobligation och femårig swapränta
20080101 – 20090213

Källa: Reuters Ecowin

Att priset på likviditet har gått upp hänger samman med flera faktorer och utgör kärnan i den internationella finansiella kris som började för cirka 1,5 år sedan. I takt med att banker och andra finansiärer försöker hantera sina ökade likviditetsrisker, minskar utbudet av likviditet och priset för den stiger. Detta försämrar finansieringsmarknaderna och bankernas möjligheter att omvandla utlåning till likviditet, och behovet av likviditet ökar därmed ytterligare i en självförstärkande spiral.

Staten, i form av Riksbanken och Riksgälden i Sverige och motsvarande myndigheter i många andra länder, har agerat för att bryta den negativa spiralen. Myndigheterna har på olika sätt erbjudit bankerna att omvandla långfristiga tillgångar till likviditet genom möjligheten att belåna obligationer. Möjligheten att belåna obligationer innebär att banker som köper eller emitterar obligationer vet att det är möjligt att omvandla dem till likviditet, även om andrahandsmarknaden inte skulle fungera. Tanken är att investerare-

na då ska bli mer villiga att låna ut pengar på långa löptider. Även garanti-programmet för upplåning är en åtgärd för att öka bankernas möjlighet att få tillgång till längre finansiering.

Bankerna har generellt under det senaste halvåret i högre utsträckning än normalt finansierat sig till kortare löptider – ett resultat av dåligt fungerande marknader och höga priser för längre finansiering. Detta bekräftas i merparten av bankernas bokslut för 2008 där det också visade sig att detta bidragit till att deras räntenetton förbättrades under fjärde kvartalet. Samtidigt innebär den kortare finansieringen en högre likviditetsrisk då alltmer kapital måste refinansieras för att bankerna fortsatt ska kunna fullfölja sina åtaganden gentemot sina långivare. Denna högre likviditetsrisk begränsas för närvarande till viss del av statens stabilitetsåtgärder. Dels kan bankerna vid refinansieringsproblem ansöka om att gå med i garantiprogrammet och därmed säkerställa sin finansiering på det sättet. Dels finns uttalanden från staten som garanterar att systemviktiga banker inte tillåts fallera.

Dessa två åtgärder säkerställer i stor utsträckning att bankerna fortsatt kommer att kunna finansiera sig även i ett läge då upplåningen förkortas. I den utsträckning som en förkortad upplåning möjliggörs utan tillhörande riskökning på grund av dessa två åtgärder vill Regeringen att det kommer företagen och hushållen till del. Då bankernas räntenetton förbättrats på grund av den kortare finansieringen, och denna åtminstone till viss del varit möjlig tack vare de statliga stabilitetsåtgärderna, går det inte att utesluta att stabilitetsåtgärderna inte till fullo kommit företagen och hushållen till del.

Utlåningsräntor till företag

Marginalen mellan bankernas utlåningsräntor till företag och tremånaders interbankränta har ökat kraftigt sedan oktober och var under januari fortsatt hög. Detta är samma utveckling som gäller för bolån men den förefaller vara något kraftigare för företagsutlåningen.

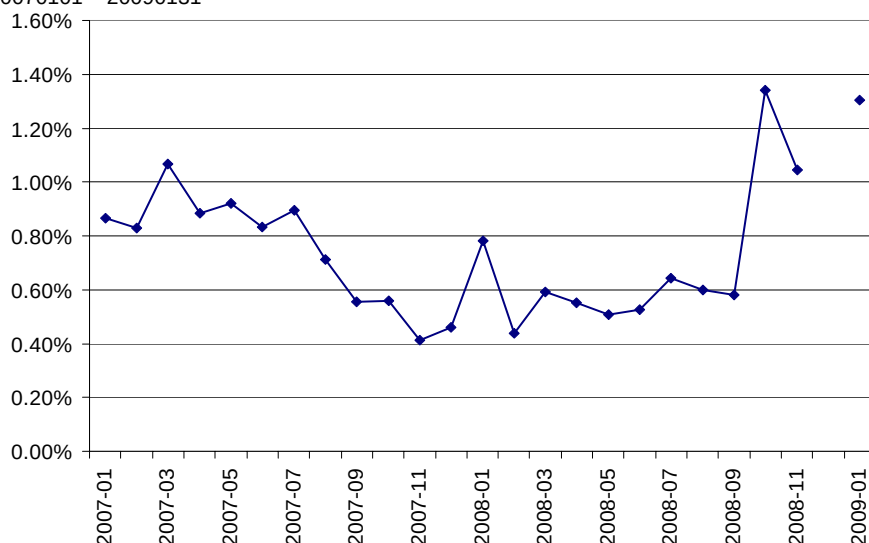
De ökade likviditetskostnaderna som gäller för bolån gäller även för företagsutlåningen vilket innebär att högre marginaler i förhållande till olika marknadsräntor inte med automatik innebär att bankernas vinster för denna verksamhet ökat.

Kapitalbindningstiden för företagsutlåningen, så som bankerna beräknar den, understiger generellt den som gäller för exempelvis bolån. Detta skulle innebära, allt annat lika, att bankernas kostnader för att hantera likviditetsrisken och ränterisken är lägre för företagsutlåningen än för bolånen. Därmed bör också marginalen till motsvarande referensränta kunna vara lägre.

Bankernas främsta förklaring till att skillnaden mellan utlåningsräntorna till företag och interbankräntan ökat – utöver vad som förklaras av likviditetskostnaden – är att kreditrisken för företagsutlåningen ökat. Därför anser bankerna att de måste kompensera sig för denna ökade kreditrisk genom att ta ut större marginaler. Bankerna mäter kreditrisken hos sina motparter i sina interna riskklassificeringsmodeller vilket de redovisar för i sina kvartalsrap-

porter. Den högre kreditrisken bör till viss del kunna utläses i dessa rapporter genom högre genomsnittliga riskvikter för deras företagsexponeringar.¹

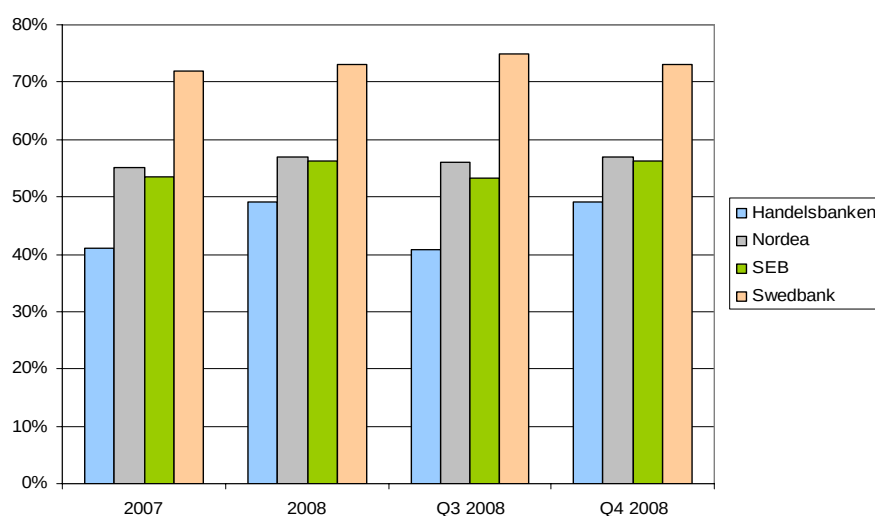
Skillnad utlåningsräntor till företag och tre månaders interbankränta
20070101 – 20090131

Källa: Inrapportering från storbankerna samt SBAB. Inga siffror för december 2008.

En granskning av den genomsnittliga riskvikten i bankernas företagsexponeringar visar dock att denna inte ökat i särskilt stor utsträckning den senaste perioden. Tre av fyra bankers interna riskklassificering av företagskrediter visar endast en marginell förändring av den genomsnittliga riskvikten mellan tredje kvartalet 2008 och fjärde kvartalet 2008. Även då en jämförelse görs av den genomsnittliga riskvikten per den 31 december 2007 med den 31 december 2008 blir utfallet detsamma. Det innebär att bankernas lagstadgade kapitalkrav inte heller ökat mer än normalt till följd av högre kreditrisk.

Genomsnittlig riskvikt storbankernas företagsexponeringar
2007 – 2008 samt Q3 2008 – Q4 2008

Källa: Storbankernas bokslut 2008

¹ Hur väl den genomsnittliga riskvikten korrelerar med konjunkturen beror även på vilken riskklassificeringsfilosofi bankerna använder sig av. Banker med en through-the-cycle riskklassificeringsfilosofi kommer, allt annat lika, inte få lika stora fluktuationer i den genomsnittliga riskvikten som banker med mer point-in-time riskklassificering.

Det är möjligt att bankernas finansiärer och investerare uppfattar att ökningen av kreditrisken i bankernas verksamhet varit större än vad som avspeglas i bankernas riskmodeller. Även om bankerna själva har modeller som i stor utsträckning är stabila över konjunkturen (så kallad through-the-cycle modeller) kan deras kapitalkrav öka till följd av lågkonjunkturen genom att deras finansiärer har en annan horisont på sina riskbedömningar. Det ökade kapitalkravet på bankerna – som framför allt inneburit att bankerna har behövt förbättra sina primärkapitalrelationer – kan vara ett uttryck för detta. Eftersom kapital har högre avkastningskrav än skuldfinansiering, innebär mer kapital att större marginaler i förhållande till interbankräntan blir nödvändig för att bankerna ska behålla sin lönsamhet.

Nedanstående beräkning tar hänsyn till både en förändring av den genomsnittliga riskvikten enligt vad som varit fallet för storbankerna aggregerat under fjärde kvartalet 2008 samt att bankernas primärkapitalrelationer skulle ha ökat från sju till tio procent. Detta innebär enligt beräkningen ett ökat marginalbehov på 0,09 procentenheter, varav 0,02 procentenheter beror på ökningen av den genomsnittliga riskvikten.

1. Aktieägarens avkastningskrav på en bankinvestering	Kreditrisk Q3	Kreditrisk Q4
Riskfri ränta	4.5%	4.5%
Beta för aktien	1.5	1.5
Riskpremie	4.5%	4.5%
Aktieägarnas avkastningskrav	11.3%	11.3%

2. Hypotetisk kredittransaktion

Utlåning (A)	1 000	1 000
Bankens primärkapitalrelation (B)	7.0%	10.0%
Lånets riskvikt (C)	50.0%	52.0%
Kapitalkrav på primärkapitalet (B*C)	3.5%	5.2%
PD	0.78%	0.82%
LGD	45.0%	45.0%
Avkastningskrav eget kapital	11.3%	11.3%
Upplåningskostnad	4.0%	4.0%
Skatt	28.0%	28.0%

3. Hur en bank skulle prissätta krediten

+ Avkastningskrav eget kapital × kapitalkrav / (1 - skatt)	0.28%	0.42%
+ Riskkostnad (PD × LGD)	0.35%	0.37%
+ (1 - kapitalkrav) × Upplåningskostnad	3.86%	3.79%
+ Årlig administrativ kostnad (i procent av lån)	0.25%	0.25%
= Priset på lånet med gällande avkastningskrav	4.74%	4.83%
= Nödvändig marginal över upplåningskostnad	0.74%	0.83%

Sammantaget har alltså ökade likviditetskostnader och ökat kapitalbehov på grund av högre kreditrisk inneburit att marginalen mellan bankernas utlåningsräntor och interbankräntan behövt öka, givet bibehållen lönsamhet. FI:s granskning visar dock att även då hänsyn tas till dessa faktorer kvarstår en oförklarad ökning av utlåningsmarginalen.

Den oförklarade ökningen av utlåningsmarginalen i företagsutlåningen kan bero på ett starkare förhandlingsläge för bankerna gentemot låntagarna. En annan möjlig förklaring kan vara att bankerna själva i sin prissättning tar höjd för en ökad kreditrisk som inte avspeglas av det lagstadgade kapitalkravet eller det kapital som finansiärer önskar att banken håller. Det kan också finnas andra faktorer utöver de som ingått i vår granskning som förklarar denna ökade marginal. En sådan faktor kan vara att aktieägarnas avkastningskrav för att investera i banker ökat vilket innebär att bankerna måste förbättra sin lönsamhet och därmed öka marginalerna.

Garanterade emissioner

Tre institut har hittills ansökt om att få ta del av statens garantiprogram för upplåning. Dessa är Swedbank, Volvo Finans Bank och SBAB. Swedbank har varit den aktör som hittills utnyttjat garantiprogrammet i störst utsträckning genom att emittera certifikat och säkerställda obligationer på cirka 190 miljarder kronor. Den marginal över statsobligationsräntan som Swedbank får betala för sina emissioner har sjunkit något med tiden. Dock kostar det fortfarande betydligt mer för banken att emittera obligationer än vad det kostar för staten även då kreditrisken kan anses vara densamma. För närvarande sker emissionerna till cirka 70-90 punkter över motsvarande statsobligationer beroende på löptid. Utöver denna marginal betalar banken en avgift för varje emission. För skuldförbindelser med löptider under ett år är avgiften 0,5 procent av det garanterade beloppet. För skuldförbindelser med löptider över ett år bestäms avgiften utifrån marknadspriset på kreditswappar under normala marknadsförhållanden, med ett tillägg av 0,5 procentenheter. För säkerställda obligationer ska tillägget istället vara 0,25 procentenheter.

Utlåningsräntor till hushåll

Bankerna har sedan avläsningsdagen för förra rapporteringstillfället (23 januari) sänkt sina bolåneräntor ungefär lika mycket som marknadsräntorna sjunkit. Sänkningen av bolåneräntan för korta löptider har varit större än för längre löptider då de korta marknadsräntorna sjunkit mer.

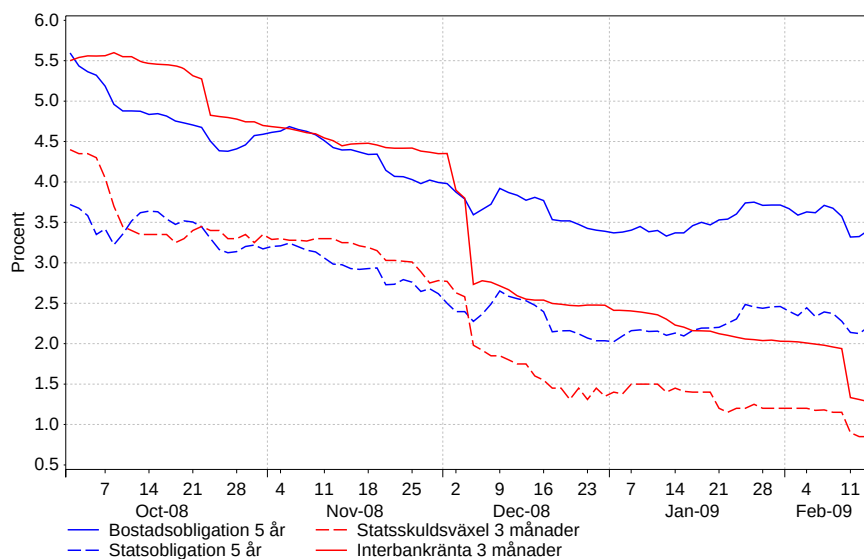
De kortaste löptidernas bolåneräntor (rörlig/tre månader) har sänkts med cirka 0,80-1,00 procentenheter samtidigt som tremånaders interbankränta sjunkit med 0,80 procentenheter. Bolåneräntorna för medellånga löptider, 1-2 år, har sänkts med cirka 0,40-0,50 procentenheter. Detta motsvarar i stort sett antalet procentenheter som en tvåårig säkerställd obligation sjunkit på andrahandsmarknaden. Bolåneräntorna med längre löptider (fem år) har varit praktiskt taget oförändrade.

Varför sjunker inte den helt rörliga bolåneräntan lika mycket?

Sedan finanskrisen nådde sin mest intensiva fas i september 2008 har bankernas helt rörliga ränta överstigit deras räntor med tre månaders bindningstid. Förklaringen till detta är att den ökade kostnaden för likviditet drabbat bankernas upplåningskostnader för den helt rörliga räntan mer än för övriga räntebindningstider. För att matcha räntebindningstiden för bankernas upplåning med en helt rörlig utlåningsränta måste bankerna ofta använda ränteswappar i två steg. I ett första steg swappas räntan från en längre löptid till STIBOR 3M för att i ett andra steg swappas om till STIBOR T/N. Denna dubbla användning av ränteswappar skapar ytterligare kostnader som bankerna måste kompensera sig för.

Ränta 5-årig bostadsobligation och 3 månaders interbankränta, samt räntor på statspapper

20081001-20090213

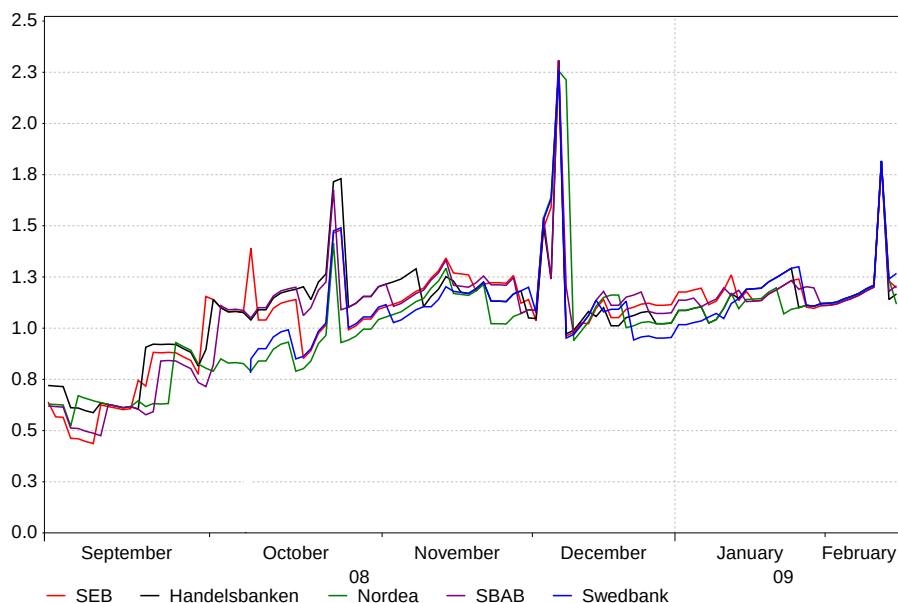

Källa: Reuters Ecowin

Sedan den 13 oktober 2008, då Regeringen presenterade det svenska stabilitetspaketet, har de kortaste utlåningsräntorna sjunkit med cirka 4,20 procentenheter. Detta motsvarar utvecklingen för interbankräntan. Motsvarande sänkning för bolåneräntor med två och fem års bindningstider är cirka 2,70 procentenheter respektive cirka 1,50 procentenheter vilket motsvarar räntenedgången på andrahandsmarknaden för bostadsobligationer med dessa löptider. Med andra ord har det under denna period funnits en stark koppling mellan marknadsräntorna och bolåneräntorna.

Marginalen bolåneräntor: tremånadersränta bolåneränta jämfört med tremånaders interbankränta

20080901-20090213

Källa: Reuters Ecowin

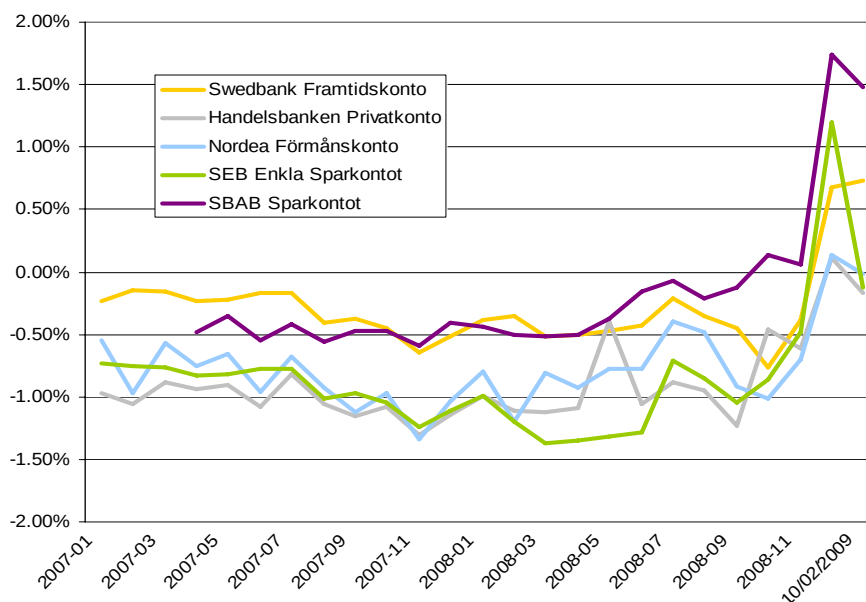
Bankernas inlåningsräntor

Bankernas inlåningsräntor på de största sparkontona har generellt sett sänkts i mindre utsträckning än marknadsräntorna sjunkit. Sedan september 2008 har interbankräntan fallit med 3,5 procentenheter samtidigt som bankerna sänkt sina inlåningsräntor med cirka 2,5 procentenheter. Förklaringen till detta är troligen att inlåning blivit en allt mer attraktiv finansieringskälla när andra finansieringsmöjligheter fungerat sämre och blivit dyrare. Dessutom kan en ökad konkurrens på inlåningsmarknaden, stödd av en mer omfattande insättningsgaranti, ha påverkat inlåningsräntorna.

Sammantaget innebär detta att inlåningskunder relativt sett varit vinnare på utvecklingen sedan oktober 2008. Lånekunders räntor har sjunkit i ungefär samma utsträckning som marknadsräntorna och reporäntan. Samtidigt har inlåningskunder fått en lägre kreditrisk i sina placeringar på grund av en både tydligare, bredare och större insättningsgaranti. Hushållen har för närvarande cirka 900 miljarder kronor i olika inlåningskonton vilket kan jämföras med deras totala låneskulder på cirka 2 100 miljarder kronor.²

Grafen nedan visar att bankernas inlåningsräntor på de största sparkontona under de senaste två åren understigit interbankräntan med cirka 0,5-1,0 procentenheter. Sedan september 2008 har dock denna skillnad minskat och flertalet av bankernas sparkonton erbjuder nu en ränta som överstiger interbankräntan.

Marginalen inlåningsräntor: räntan på sparkonton jämfört med en månaders interbankränta
20070101-20090210

Källa: Inrapportering från bankerna, bankernas största konton.

² Källa SCB

Storbankernas resultat 2008

De fyra storbankerna har rapporterat rekordstora räntenetton under 2008. Utvecklingen var framförallt gynnsam under fjärde kvartalet. Åtminstone tre av bankerna har uppgett att en del av ökningen av räntenettet beror på bättre utlåningsmarginaler. Den största delen av förbättringen av räntenettet beror dock främst på fortsatt ökad utlåning.

Flertalet av bankerna har också förklarat att en del av ökningen av räntenettet beror på att de förkortat sin finansiering vilket inneburit lägre upplåningskostnader men samtidigt också högre likviditetsrisker.

Bankernas räntenetton per utlånad krona ger en fingervisning om huruvida deras marginaler förbättrats. Diagrammet nedan visar att alla fyra storbanker förbättrat detta nyckeltal mellan tredje och fjärde kvartalet 2008. Tre av bankerna visar en förbättring för detta nyckeltal för 2008 jämfört med 2007.

Följande faktorer har enligt bankerna haft en effekt på deras räntenetton under fjärde kvartalet 2008:

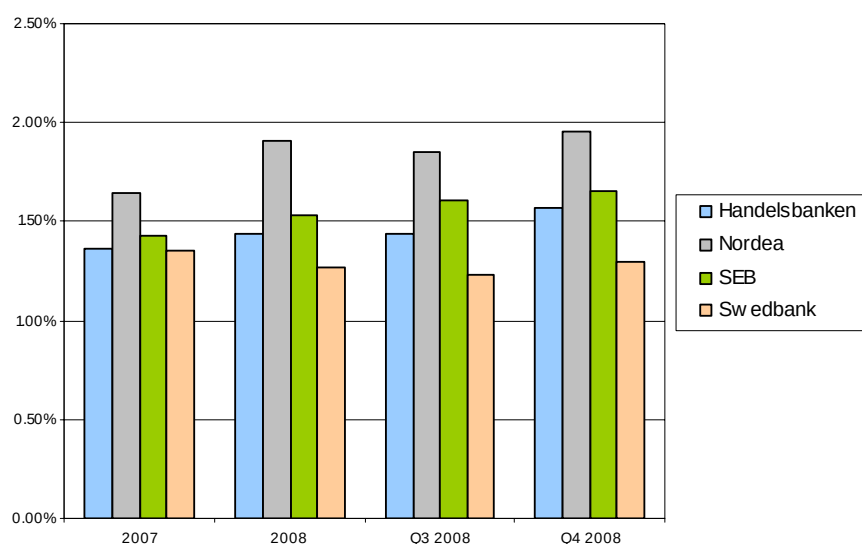
Positiv effekt

Ökad utlåning
Bättre utlåningsmarginaler
Kortare finansiering

Negativ effekt

Sämre inlåningsmarginaler
Större likviditetsreserver
Högre likviditetspremie

Kvoten mellan storbankernas räntenetton och utlåning för svensk verksamhet
Q3 2008 – Q4 2008 samt 2007 – 2008

Källa: Storbankernas bokslut 2008 samt deras hemsidor

Bankernas räntenetton

Bankernas räntenetton består av utlåningsmarginalen, inlåningsmarginalen samt en viss andel av resultatet från treasuryverksamheten. Denna andel är det resultat som treasuryverksamhetens ränteintäkter och räntekostnader ger upphov till. Den del av verksamheten som beror på marknadsprisförändringar av olika obligationer redovisas på resultatposten nettot av finansiella transaktioner.

Utlåningsmarginalen är i stort skillnaden mellan bankernas utlåningsräntor och deras internräntor och motsvarar i absoluta tal den allra största andelen av räntenettet. Inlåningsmarginalen är den marginal banker får genom att de får en bättre ränta på den inlåning de har hos andra kreditinstitut än den ränta de erbjuder sina inlåningskunder. Denna marginal är oftast större än utlåningsmarginalen, framförallt för att bankernas inlåningskunder får en ränta nära noll på sina lönekonton medan en bank alltid får en marknadsränta på det kapital den placerar på konto.

De senaste årens positiva utveckling för bankernas räntenetton kan dock i stor utsträckning hänföras till att utlåningstillväxten varit kraftig. Bankerna har alltså tjänat mer pengar tack vare att det utlånade kapitalet vuxit och inte primärt på grund av att utlåningsmarginalerna ökat.